

FORTIDSMINNEFORENINGEN

Foreningen til norske Fortidsminnesmerkers Bevaring
VESTFOLD AVDELING

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Tønsberg 1.juli 2002

Høringsuttalelse til NOU 2002-1. Fortid former fremtid

Vestfold avdeling av Fortidsminneforeningen oversender vedlagt sin høringsuttalelse til NOU 2002-1 "Fortid former fremtid" i henhold til utsatt høringsfrist den 5.07.02 i form av en diskett og en innbundet papirkopi. Vi mener det er et viktig arbeide som er utført i utredningen. Selv om vi for en del er grunnleggende uenige og fremfører en bred kritikk av NOU 2002-1 er det viktig at diskusjonen kommer opp og den uryddige situasjonen vi har hatt de senere årene med tanke på usikkerhet om kulturminnevernets fremtid finner en endelig og formålstjenlig form som på lang sikt tjener kulturminnene i landet vårt. Som utgangspunkt for debatt har utredningen spilt en viktig rolle.

Kort vil vi bemerke følgende punkter til utredningen:

- 1 Forholdet mellom forvaltning og politikk burde vært utredet.
- 2 Forvaltningsnivåenes interne selvbylde er for kritikkkløst lagt til grunn.
- 3 Vi savner en grunnleggende vektlegging av kulturminnene som det som faktisk skal beskyttes i et langsiktig ressursperspektiv.
- 4 Ideen om likeverd må ikke utvikles på bekostning av den beskyttelse kulturminnene har krav på.
- 5 Dagens kulturminnelov er en god lov som ikke bør fornyes utover en gjennomgang av formuleringer for større klarhet. Vi kan ikke se at utredningen sannsynliggjør noe behov for endring.
- 6 Reguleringsplaner bør gis en holdbarhetsdato.
- 7 Plan og bygningsloven må forbedres slik at det blir lettere for kommunene å verne.
- 8 Kulturminneloven må opprettholdes som en viktig overordnet særlov under Riksantikvarens myndighet.
- 9 Det må stilles strengere krav til det regionale nivåets organisering av kulturminnevernet og sikres faglig integritet og kompetanse. Om det ikke er mulig bør Fylkesmannen overta det regionale ansvaret.
- 10 Samordning av plan og bygningslov med kulturminneloven må ikke skje på bekostning av den langsiktighet kulturminnene forutsetter. Kulturminneloven må være en overordnet særlov. Det må ikke gis mulighet til å dispensere fra vedtaksfredning gjennom arealplanprosessen.
- 11 Nasjonale verneinteresser må fortsatt ivaretas på nasjonalt og dels regionalt nivå. Kommunene bør styrkes i ansvaret for å forvalte lokale kulturminner gjennom forbedring av plan og bygningsloven og kompetanseheving.

12 Riksantikvarens rolle i forvaltningssystemet bør styrkes.

Vestfold-avdelingen har de siste årene fått en unik erfaring gjennom flere alvorlige konfliktsaker som har profilert svakheter i forvaltning og politikk. Vi har gjort våre erfaringer i et fylke hvor utviklingstendenser har vært tildels i forkant av andre steder i landet. Denne erfaringen er summert opp i vedlagte høringsuttalelse. Grunnlaget er langvarig kontakt med sentral, regional og lokal administrasjon og politikk. Vi regner med at våre erfaringer er av en så allmengyldig karakter at de bør ha relevans for denne problematikken i sin helhet. Vi viser også til at de innkomne høringsuttalelser til kommunesatsningen for svært mange kommuners del uttrykker politisk skepsis til å legge ytterligere kulturminneansvar til kommunene. Dette begrunnes i at nærhet til slike problemer ikke skaper gode løsninger. Kulturminnevernet skal etter sin natur være langsiktig og denne langsiktigheten må ikke ofres for kortsiktige ønsker om å tilfredsstille enkelte lokale krav om mer innflytelse der kulturminnevernet oppfattes som hemsko for lokal næringsutvikling. I lengen vil slike kortsiktige interesser vise seg å skade lokalsamfunnet mer enn det gagner.

For styret i Vestfold avdeling av Fortidsminneforeningen

Dyveke Bast
leder

etter fullmakt
Ragnar Kistner
styremedlem

Fortid former fremtid - eller omvendt?

Det frivillige kulturminnevernet kan raskt slites ut i opprivende vernekonflikter om ikke forvaltning og lovverk legges til nivåer hvor faglig integritet og kompetanse kan sikres.

Høringsuttalelse fra Vestfold avdeling av Fortidsminneforeningen til NOU 2002-1, Fortid former fremtid

Innledning

Utredningen Fortid former fremtid er skrevet i en periode da forvaltningsnivåene er i endring, økonomien i rakett fart og aktører løpske som ville hester hver til sitt. Intet under at Vestfold-avdelingen midt i et av landets heteste fylker med selvpålagt oppgave å saksbehandle en for en fraværende fylkeskommune, her fremlegger en sterkt kritisk uttalelse til NOU 2002 – 1.

Utredningen "Fortid former fremtid" inneholder mange positive tanker og visjoner. Utredningen legger vekt på samarbeide og vilje til kompromiss fremfor grensesetting og interessenkamp. Den forutsetter at samfunnsaktørene egentlig vil kulturminnene godt og handler rett dersom tilstrekkelig kunnskap tilføres. Når en slik grunnholdning avleires i lovverk eller mangel på sådan og møter den grimme verden vil resultatet lett bli at vernekreftene mister sin mulighet til å trekke klare grenser rundt sitt interessefelt og absorberes av en samfunnsnyttig almenvilje definert av de sterkeste aktørene på markedet. Tomrommet som oppstår i fravær av grensesetting gjennom juridisk klart lovverk og en effektiv særlov vil nødvendigvis fylles av samfunnskrefter som ikke prioriterer bevaring av kulturminner fremfor utbygging på bred front. Beklagelig men sant – ikke alle deler det samme verdigrunnlaget i samfunnet og vil neppe gjøre det i fremtiden. Slik bør det kanskje være?

Forholdet til forvaltningsnivåene og lovverket er etter vår oppfatning ikke godt nok utredet. NOU forslaget omkalfatrer det balanserte systemet vi har uten å ha utredet konsekvensene og med et utredningsgrunnlag i bunnen som ikke er grundig nok. Man har i for stor grad spurt forvaltningsnivåene hva de mener om seg selv uten å sette spørsmål ved evnen eller viljen til selverkjennelse – selvbildet eller reklamebildet blir udiskutabel sannhet. Vi som befinner oss ute i lokalsamfunnene opplever møtet med fylkeskommune, kommune og utbyggere som svært utmattende. Tar man kulturminnevernets målsettinger alvorlig møter man liten forståelse lokalt og tildels regionalt. Tilslutningen til allmene prinsipper forbeholdes festtaler – ikke den problematiske virkeligheten full av tunge enkeltsaker. Vi har ikke møtt særlig vilje til selverkjennelse i det regionale forvaltningsnivået. Snarere en iherdig trang til å feie ubehageligheter under teppet. Noen fylkeskommuner ønsker i dag å omdanne seg i retning av interkommunale samarbeidsorganer eller regionale utviklingsaktører. Intern organisering medfører som i tilfellet Vestfold at kulturminneansvaret pulveriseres og svake saksbehandlere underordnes andre interesser. Vi har funnet liten vilje til erkjennelse av det problematiske i forholdet mellom fylkeskommunen som utviklingsaktør og som ivaretager av statlige faginteresser på plan og kulturminneområdet. Vi ville ønsket at NOUen i større grad tok konfliktene i forvaltningssystemet alvorlig. De kommer neppe klart frem ved kun å spørre aktørene selv. Symptomatisk ble den mye omtalte Yttersøsaken etterspurt av NOUs konsulentfirma Agenda uten at Vestfold fylkeskommune svarte. Og Agenda forfulgte ikke saken. Er det slik at aktørene selv har tegnet sitt bilde uten kritikk? Vi ser at spesielt fylkeskommunene agerer på tvers av det statlige kulturminneansvaret de en gang ble pålagt gjennom forskrift og delegasjon. Vi viser i den forbindelse til Riksantikvarens undersøkelse av praksis vedr. innsigelser i plansaker utført i fjor. Det fremkommer at innsigelser i saker vedr. vedtaksfredede objekter så og si ikke forekommer. Vi tror ikke det skyldes mangel på konflikter, men heller mangel på vilje til å ivareta verneinteressen. Målsettingen synes å være en transformasjon av Fylkeskommunen til utviklingsaktør og interkommunalt samarbeidsorgan. Da føles ikke den tildelte statlige grensesetterrollen lenger behagelig. Det splintrede bilde fylkeskommunene faktisk uttrykker i dag gjenspeiles ikke i NOU utredningen. Dersom hensikten med en forbedring av kulturminnevernet inkluderer sikring av kulturminnebestanden bør slike vurderinger inngå.

Ragnar Kristensen, styremedlem Vestfold avdeling

Kapittel 5: Eiere og rettighetshavere signaliserer et ønske om større likeverd mellom eiere og forvaltning. Vi mener det er viktig å holde fast ved at likeverd ikke må utvikles på tvers av den beskyttelse viktige kulturminner har krav på for å ivareta kulturminnekvantitetene. Utover i lokalsamfunnene er det i liten grad utviklet forståelse for vesentlige sider ved kulturminnene som autentisitet, materialkunnskap etc. Mellommenneskelige relasjoner kan neppe erstatte et klart lovverk som beskytter selve kulturminnet. Et lovverk må nødvendigvis fremstå forpliktende på tvers av forestillinger om likeverd. Opparbeidelse av kunnskap blandt eiere og andre kan ikke erstatte juridisk forutsigbarhet og de fleste vil neppe ha noe ønske om å bli ekspert for sin egen del, men heller ønske å møte kompetent ekspertise i forvaltningen. Erfaring tilsier at høy ekspertise ofte følges av større evne til å lytte. Det er mulig at større vekt på å utvikle mellommenneskelige egenskaper hos saksbehandlere vil kunne gi resultater. En bedre form for likeverd kan utvikles ved å styrke den offentlige kompetansen eierne møter.

Vi vil i denne sammenhengen advare mot utstrakt bruk av privatrettslige avtaler i forholdet mellom brukere og vernemyndighetene. Slike avtaler tilgodeser de med størst ressurser til å bruke de beste advokatene og betyr i praksis en udemokratisk gjennomhulling av likhetsprinsippet.

Vi er skeptiske til den utstrakte bruken av ordet bruker i denne sammenhengen. Eiere av kulturminner har en mangefasettert oppgave og opplever seg selv i stor grad som forvaltere og ledd i en lang kjede. Eiere forvalter i realiteten et gode som på lang sikt tilhører felleskapet. Vi mener det er riktig å fjerne begrepet bruker i svært mange sammenhenger og erstatte det med begrepet forvalter.

Kapitel 8: Juridiske virkemidler.

Vi vil sterkt imøtegå at det bør utarbeides en ny kulturminnelov. Dagens lov er i stor grad klar og grei. Vi kan ikke se at NOUen på noe punkt utreder hva som faktisk er uklart og vanskelig i dagens kulturminnelov. Forøvrig kan man ikke forvente at lover skal fremstå like klare for enhver. I det henseende har vi alle forskjellige evner. Det kan ikke være riktig å forvente større enkelhet av kulturminneloven enn av andre lover.

En ny kulturminnelov innebærer at dagens lov oppheves og en ny lov gjøres til gjenstand for ny politisk behandling. Krefter i samfunnet ønsker ikke lovregulering av kulturminnefeltet. En slik situasjon vil føre til omkamp om viktige og grunnleggende prinsipper som beskytter våre mest sentrale kulturminner og miljøer mot ødeleggende inngrep og uheldig bruk. Oppheves den eksisterende kulturminneloven innebærer det en periode uten beskyttelse for vesentlige deler av kulturarven.

En ny lov vil måtte skape sin egen presedens i tolkning av paragrafene. Årtiers utvikling av eksisterende lovfortolkning vil da måtte gjøres på nytt til skade for såvel brukere som forvaltning.

Vi vil på det sterkeste poengtere at Kulturminneloven som andre lover ikke først og fremst kan være et slags bruksredskap for interesseorgansasjoner, "brukere" og andre. Loven er til for å beskytte vesentlige kulturminner mot ødeleggende inngrep og regulere vårt forhold til disse og forvaltningen. En lov skal forvaltes av en myndighet og virke forutsigbar slik at vi alle vet hva vi har å forholde oss til og opplever lik behandling. NOUen virker svært uklar på dette punktet.

Vi er enige i at det er viktig å styrke kulturminneaspektet i plan og bygningsloven. Det bør gjøres lettere for kommunene å bevare.

Vedrørende spørsmålet om revidering av reguleringsplaner mener vi det er uhyre viktig å innføre en tidsbegrenset holdbarhet på reguleringsplaner. Altfor mange gamle planer forblir urevidert fordi politikere og administrasjon ikke vil prioritere å bruke ressurser på slikt arbeide. Ofte er dette til stor skade for kulturminneverdier som i mellomtiden ofres for kortsiktige utbyggingsinteresser som en følge av gammeldagse og utilstrekkelige planbestemmelser. Klagemuligheten er i slike tilfeller illusorisk i det kommune og utbygger forholder seg korrekt til gjeldende plan. Vi anbefaler punkt 1 da dette gir en faktisk forpliktelse til revisjon.

Kapitel 8.5: Samordning mellom kulturminneloven og plan og bygningsloven. Det foreslås at vedtaksfredning skal underkastes samme reglement som automatisk fredning. Automatisk fredede objekter kan avfredes i kommunale planprosesser ved at fylkeskommunen som faginstans innen en fastsatt frist må avgi en faglig erklæring til kommunen om at avfredning godtas eller ikke godtas. Fylkeskommunen må eventuelt varsle innsigelse og saken vil endelig avgjøres av MD etter megling hos fylkesmannen. Automatisk fredede kulturminner er ofte jordfunn som kan ha liten eller stor verdi. Ingen vet før det er funnet. I det ligger naturligvis en uforutsigbarhet som innebærer at dagens ordning er fornuftig vedr. slike kulturminner. En slik uforutsigbar situasjon gjør det naturlig å avklare fredningsspørsmålet med dispensasjonsmyndigheten ad hoc etter hvert som den enkelte situasjon foreligger. Vedtaksfredning derimot innebærer en lang prosess med demokratisk deltagelse og nøye utvelgelse og faglige vurderinger. Da dreier det seg gjerne om bygninger og kulturmiljøer. Objekter fra den nære fortid, håndtverksprodukter som aldri kan gjenskapes om de forsvinner og ofte er viktige kjente kulturhistoriske deler av våre nærmiljøer. I denne situasjonen foreligger ingen uforutsigbarhet. Kulturminnet skyter ikke ad hoc opp av jorden. NOU forslaget snur opp ned på fornuften i dagens lovverk og rutiner.

Vi vet alle at kommunale planer følger konjunktorene og press fra kortsiktige næringsinteresser kan få politikere i lokalmiljøet til å fatte skjebnesvangre raske beslutninger på tvers av velgernes interesser og ønsker. det er slike beslutninger som da vil ligge til grunn for om Lade gård eller Yttersø gård skal avfredes og rives til fordel for en ny motorvei eller et kjøpesenter.

Vi mener at en samkjøring av Kulturminnelov og Plan og bygningsloven vil svekke den nødvendige langsiktighet som forutsettes gjennom fredningsinstituttet. Ordningen med dispensasjonsrutine i planprosessen vedr. automatisk fredede kulturminner må ikke videreføres til å omfatte vedtaksfredede kulturminner slik NOU signaliserer (side 95). Vi ser allerede en økende og meget uheldig dispensasjonsutvikling vedr. bygging i strandsonen og kommunale bevaringsområder. Med forsterket press for utvikling av sentrale områder vil denne trenden fortsette med mindre dispensasjonsadgangen snevres inn. Vi er bekymret for at hele fredningsinstituttet vil svekkes vesentlig ved endring av dispensasjonsadgangen og samkjøring med planprosessen slik det antydes. Bak vedtaksfredninger ligger nøye utvelgelse og en omstendelig demokratisk prosess. Det er et fåtall kulturminner i Norge som er vedtaksfredet. De vedtaksfredede objektene er få og godt kjent slik at de ikke utgjør noen uforutsigbar størrelse i kommunale planprosesser. Retten til å gi vesentlige dispensasjoner fra vedtaksfredning bør fortsatt ligge hos Riksantikvaren og omfattes av formaliteter som er

alvoret likeverdig. Vi ber om at bevaring generelt istedet sikres mer langsiktige kår. Våre kulturminner er ikke fornybare ressurser.

Vi har også sett til fulle at fylkeskommuner ofte ikke tar kulturvernforpliktelsene sine alvorlig. Ofte ønsker de fred og ro fremfor konfliktsaker. Tendensen er at fylkeskommuner utvikler seg i retning av regionale utviklingsaktører og interkommunale samhandlingsorganer som ikke finner det naturlig å fremme statlige sektorinteresser som forutsetter bruk av innsigelse og grensesetting i forhold til de lokale kommunale nivåene. Vi har sett at fylkesadministrasjonene overstyrer fagavdelingene og kan nekte å ta saker fylkeskommunene er forpliktet til å ta i henhold til delegasjon og lovverk. Automatisk fredede kulturminner forsvinner uten riktig vurdering fordi den regionale faginstansen vender ansiktet bort. I Yttesøsaken nektet fylkeskommunen å gjøre sin lovpålagte jobb fordi jobben var for plagsom. Det regionale leddet er svakt, dels fordi kommunelovreformen av 1992 ga administrasjonen stor makt over fagavdelingen. Det hender politikerne manipuleres til standpunkter de ikke kjenner konsekvensen av.

Vi gjentar at NOU forslaget omkalfatrer det balanserte systemet vi har uten å ha utredet konsekvensene.

Vi vil igjen fremheve viktigheten av at Kulturminneloven opprettholdes som en sterk særlov under Riksantikvarens myndighet. En reduksjon og samkjøring av kulturminneloven med plan og bygningsloven vil i realiteten redusere Riksantikvaren fra å være et kulturminnedirektorat til å bli slags plandirektorat. Riksantikvarens særpreg som kulturminnemyndighet bør istedet styrkes og Riksantikvaren må ha mulighet til på eget initiativ å gripe inn i enkeltsaker som vedrører nasjonale interesser overordnet plan og bygningsloven.

Kapitel 9: Styrking av de økonomiske virkemidlene.

Vi vil sterkt fremheve at det er viktig å opprettholde et klart skille mellom fredede og bevaringsregulerte objekter. Fredede bygninger står i særklasse og bør ha særskilte fordeler ut fra prinsippet om viktighet og kompensasjon for ulempe. Vi mener spesielt at fradrag på skatt for vedlikehold samt momsrefusjon bør være gode virkemidler. Restaurering innebærer ofte spesielle tiltak for å reparere eller gjenskape viktige elementer som dekor og tapeter. I slike tilfeller er direkte tilskudd av stor viktighet for å få gjennomført kulturhistorisk viktige forbedringer. Tilskudd må ikke reduseres til fordel for skattemessige tiltak. Det bør i størst mulig grad være slik at tilskudd gis i gode kvanta og ikke spredt som småsummer over altfor mange prosjekter. Vi vil også peke på at store forsikringer for store bygningsmasser ofte kan være en urimelig belastning for eiere som i realiteten ikke har bruk for en så stor bygning. Det bør sees nærmere på tiltak her.

Kapitel 10: Organisering av den offentlige kulturminneforvaltningen

På kulturminneområdet skaper kommunesatsningen så store prinsipielle betenkeligheter at den bør begrenses vesentlig på dette området. Kulturminner av nasjonal verdi bør fortsatt håndteres på nasjonalt nivå. Det bør vurderes om fylkeskommunen er egnet som forvaltningsnivå med mindre det stilles klare krav til fylkeskommunenes interne organisering, årsverk, kompetanse og faglige integritet. Vi har i enkelte fylkeskommuner sett en nedprioritering og underkjennelse av kulturminneansvaret som har medført manglende forutsigbarhet og økt konfliktnivå rundt enkeltsaker. Kommuner som ikke ser seg tjent med å

ivareta et lokalt ansvar for sine kulturminner har øvet et press på fylkesadministrasjonene som har resultert i fravær av innsigelser – gjerne på et tidlig stadium i planprosessen. Likeledes har administrasjonen tendert til å ikke ønske å varsle Riksantikvaren når politisk nivå har nedstemt å fremme innsigelse. En slik situasjon skaper ikke tillit til forvaltningssystemet og legger en meget stor byrde på den frivillige vernebevegelsen.

På kommunalt nivå ser vi hvordan kommuner i pressområder bøyer av for utbyggingsinteresser. Prinsipielt viser det hvorledes nærhet til kulturminnene ikke nødvendigvis borger for evne til upartisk og rasjonell avveining og beslutning. Vi ser også lokalt hvordan rådmannsvelde og svake politiske organer medfører at befolkningens interesser ikke høres. Prinsipielt er det ikke gitt at lokale organer bedre enn sentrale kan ivareta befolkningens langsiktige interesser i saker som vedrører kulturminnevern og miljøvern. Lokale organer er i stor grad utsatt for press av forskjellig slag fra lokale særinteresser med sterke økonomiske virkemidler. For lokalpolitikere er det ofte lett å tiltrekkes av utvikling fremfor vern. Lokalpolitikere kan i slike saker gjerne gå inn for løsninger som møtes av sterke og overveldende protester fra dem som berøres uten å ense annet enn utviklingsinteressene. Kulturminnevernet er meningsløst om det ikke bygger på langsiktighet. Det må derfor bygge på forvaltningsorganer, vedtak og lovverk som ikke raskt endres ved dispensasjoner og lemfeldig utøvelse. Lokalpolitikken er i større grad enn nasjonal politikk preget av ad hoc løsninger og uerfarne politikere. Det er urealistisk å se bort fra at sentrale politiske miljøer i større grad preges av langsiktighet, overblikk erfaring. Lokale administrasjoner utsettes ofte for press og overstyring. Det er dessuten vanskeligere å rekruttere høy kompetanse til lokale og dels regionale stillinger. Små fagmiljøer gir mindre stimulans og større skylapper. Et faglig krevende kulturminnevern har små kår lokalt. Kompetanseheving gjennom høyskolekurs kan gi økt kompetanse til å forvalte lokale verdier, men vil aldri være tilstrekkelig til å håndtere kulturminner av høy verdi. Sjeldenhetsgraden tilsier at erfaringen må bli snever lokalt og tildels regionalt. Økt kompetanse er rettet inn mot administrasjonen i kommunene og vil ikke berøre politikerne i særlig grad. De vil fortsatt bestemme og utsettes i det daglige for krysspress fra ulike interesser. Vi mener NOUen på det punktet (kompetanseheving) forregner seg og glemmer at det faktisk er de folkevalgte som skal bestemme og faktisk utgjør det demokratiske innholdet lokalt og sentralt. Det er politikerne og det foreliggende demokratiske systemet som må legge lista og føringen for hvorledes forvaltningen skal fungere. Vi ser ikke at det er berørt av utredningen. Vi oppfatter utredningens verden av koordinater som interne i forhold til forvaltning og byråkrater. Glem ikke at forvaltningen er til for innbyggerne i sin helhet.

Vi går derfor imot en ansvarsoverføring av nasjonale oppgaver til lokalt nivå. Det nåværende forvaltningssystemet bør utdypes og forbedres ved at det stilles strengere krav til den regionale forvaltningen. Den lokale forvaltningen av lokale kulturminner bør tilføres økt kompetanse og midler. Dispensasjonsmyndighet etter kulturminneloven bør ligge hos Riksantikvaren – ikke til fylkeskommunen. Riksantikvarens mulighet til å gripe inn i konflikter med lang forhistorie bør opprettholdes og gis økt tyngde. Vi opplever at Riksantikvaren er for tilbakeholdende med å gripe inn fordi man åpenbart er redd for å overstyre. Det kan i slike situasjoner være berettiget med en konfliktløser som ikke selv sitter fast i konfliktens forhistorie. Spesielt bør Riksantikvarens mulighet til å virke som faglig veileder for det regionale forvaltningsleddet styrkes. Riksantikvarens mulighet til å fange opp problemsaker og faglige svakheter på det regionale nivået må styrkes. Vi opplever ofte at man er maktesløs i forhold til fylkeskommunal kompetanseløshet og miljøødeleggende vedtak på dette nivået. Det bør innføres en klageinstans for vedtak fattet på det regionale nivået i saker som er av regional betydning.

Kapittel 15: særmerknad

Vi vil bare generelt si til særmerkningen at vi er uenig i dens innhold og konklusjoner. Vi mener dens konsekvens er at kulturminnevernet nedlegges som et offentlig anliggende.

Konklusjon:

Vi mener det er betenkelig at kulturminnevernet gjennom NOUen fremstår som det ene området i samfunnslivet hvor klart lovverk og klare bestemmelser og håndhevelse ikke tydelig anses å være nødvendig for å binde sammen samfunnsveven. Gode intensjoner, lokal medbestemmelse og samarbeide, brukerinteresser etc blir i den virkelige verden moteord som tilslører en reell interessekamp som må avbalanseres av lovverk og av og til løses gjennom bestemt vedtak av en ansvarlig myndighet et stykke unna den opprivende konflikten. Vi ser klart at departementet sikkert ofte får i hende klager over Riksantikvarens vedtak. Vi vil imidlertid bemerke at både klager, kommune og fylkeskommune nok kan være ilske på vernemyndigheten, føle seg overstyrt etc. Se ikke bort fra at lokalbefolkningen som den langsiktige "eier" av det omstridte kulturminnet er såre fornøyd over overstyringen. Selv om det ikke alltid kommer til uttrykk i dokumenter og sak. Fremdeles har Riksantikvaren blandt alminnelige mennesker en rolle som kongen i Kiøbenhavn – redningsmannen når lokale makter går berserk.

Det er fristende å vise til at en rivesak neppe kan løses til alle parter tilfredshet. Skal man rive halve huset og håpe at både Fortidsminneforeningen og utbygger blir fornøyd?

Kulturminnevernet må ta til seg at interesse og samfunnskonflikter er en naturlig del av et levende samfunn i utvikling og slutte å tro at alle kan eller bør tilgodesees på alle måter. Grensesetting er like viktig som samarbeide. For de som er opptatt av "vektersamfunnet" burde dette være selvinnsynlig. Befolkningens langsiktige interesser må få beholde sin talsmann i kulturminnevernsaker med tilstrekkelige maktmidler slik at respekt og forutsigbarhet sikres..

Til tross for alle ordene om viktigheten av kulturminner og kulturminnevern føler vi at den situasjonen kulturminnene faktisk er i, ikke konkluderes med tilstrekkelige tiltak. Ansvar skyves istedet nedover til nivåer som ikke har tilstrekkelig integritet eller kompetanse til å sikre disse langsiktige verdiene for befolkningen – også for fremtiden.